

บทที่ 5

การสรุปผลการวิจัย การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่อง ความต้องการการนิเทศโครงการสุขภาพในโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา เขตการศึกษา 11 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการการนิเทศโครงการสุขภาพในโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียน และเพื่อเปรียบเทียบความต้องการการนิเทศโครงการสุขภาพในโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานบริหารในระยะเวลาที่ต่างกัน โดยผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปยังผู้บริหารโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างประชากรในการวิจัยครั้งนี้จำนวน 357 คน จาก 357 โรงเรียน ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา 351 ชุด คิดเป็นร้อยละ 98.32 นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์โดยคิดเป็นจำนวนค่าร้อยละ ค่ามัชฌิม เลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่ามัชฌิม เลขคณิต โดยการทดสอบค่าเอฟ (F-test)

สรุปผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้บริหารโรงเรียน

ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 40-44 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ส่วนใหญ่จบวิชาเอกอื่น ๆ เช่น วิชาเอกสังคมศึกษา ภาษาไทย และวิทยาศาสตร์ทั่วไป เป็นต้น รองลงมาจบวิชาเอกบริหารการศึกษา และไม่มีวุฒิต่างวิชาใด ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ดำรงตำแหน่งอาจารย์ใหญ่ โดยมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานบริหารตั้งแต่ 11 ปีขึ้นไป และมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการสุขภาพในโรงเรียนโดยการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารและตำรา

2. ความต้องการการนิเทศโครงการสุขภาพในโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียน โดยส่วนรวมทุกด้านและ แยกเป็นรายด้านพบว่า

2.1 ด้านการบริหารโครงการสุขภาพในโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนมีความต้องการการนิเทศโดยส่วนรวมอยู่ในระดับมาก และมีความต้องการการนิเทศมากที่สุดในเรื่อง

การวางแผนการจัดทำ เนิ่งงานโครงการสุขภาพในโรงเรียน นอกนั้นมีความต้องการอยู่ในระดับมากทุกข้อ

2.2 ด้านการจัดสิ่งแวดล้อมทางสุขภาพในโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนมีความต้องการการนิเทศโดยส่วนรวมอยู่ในระดับมาก และมีความต้องการการนิเทศมากที่สุดในเรื่องการจัดสนามเด็กเล่นให้ถูกสุขลักษณะและปลอดภัย นอกนั้นมีความต้องการอยู่ในระดับมากทุกข้อ

2.3 ด้านการจัดบริการสุขภาพในโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนมีความต้องการการนิเทศโดยส่วนรวมอยู่ในระดับมาก และมีความต้องการการนิเทศมากที่สุดในเรื่อง การจัดบริการตรวจรักษาสุขภาพฟันโดยทันตแพทย์และเจ้าหน้าที่สาธารณสุข นอกนั้นมีความต้องการอยู่ในระดับมากทุกข้อ

2.4 ด้านการสอนประสบการณ์ชีวิตเกี่ยวกับสุขภาพ ผู้บริหารโรงเรียนมีความต้องการการนิเทศโดยส่วนรวมอยู่ในระดับมาก และมีความต้องการการนิเทศอยู่ในระดับมากทุกข้อ

2.5 ด้านรูปแบบการจัดการนิเทศโครงการสุขภาพในโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนมีความต้องการการจัดรูปแบบการนิเทศโดยส่วนรวมอยู่ในระดับมาก และมีความต้องการด้านการจัดรูปแบบการนิเทศอยู่ในระดับมากทุกข้อ ยกเว้น รูปแบบการนิเทศแบบเยี่ยมเยียนโดยผู้บริหารโรงเรียนเป็นฝ่ายขอให้มานิเทศ และแบบการบรรยาย ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนมีความต้องการในระดับปานกลาง

2.6 ด้านคุณสมบัติของศึกษานิเทศก์ที่นิเทศโครงการสุขภาพในโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนต้องการศึกษานิเทศก์ที่มีคุณสมบัตินิเทศโครงการสุขภาพในโรงเรียนโดยส่วนรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ยกเว้น ข้อคุณสมบัติมีวุฒิทางด้านสุขภาพ ผู้บริหารโรงเรียนมีความต้องการอยู่ในระดับมาก

2.7 ความต้องการการนิเทศโครงการสุขภาพในโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียน โดยส่วนรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก และมีความต้องการด้านคุณสมบัติของศึกษานิเทศก์ที่นิเทศโครงการสุขภาพในโรงเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด

3. การเปรียบเทียบความต้องการการนิเทศโครงการสุขภาพในโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียนโดยส่วนรวมทุกด้าน จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงานบริหารในระยะเวลาที่ต่างกัน กล่าวคือ ผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มที่ 1 มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานบริหารในระยะเวลา 1-5 ปี กลุ่มที่ 2 มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานบริหารในระยะเวลา 6-10 ปี และกลุ่มที่ 3 มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานบริหารในระยะเวลา 11 ปีขึ้นไป พบว่า

3.1 ผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานบริหารในระยะเวลาที่ต่างกันมีความต้องการการนิเทศด้านการบริหารโครงการสุขภาพในโรงเรียนโดยส่วนรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อเปรียบเทียบเป็นรายข้อพบว่าผู้บริหารโรงเรียนมีความต้องการการนิเทศทุกข้อไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เช่นเดียวกัน

3.2 ผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานบริหารในระยะเวลาที่ต่างกันมีความต้องการการนิเทศด้านการจัดสิ่งแวดล้อมทางสุขภาพในโรงเรียนโดยส่วนรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่เมื่อเปรียบเทียบเป็นรายข้อพบว่าผู้บริหารโรงเรียนมีความต้องการการนิเทศแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในเรื่องการจัดบริเวณโรงเรียน การปลูกไม้ยืนต้นไม้ประดับให้สวยงาม เหมาะสม และปลอดภัย โดยผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มที่ 1 กับกลุ่มที่ 3 มีความต้องการการนิเทศเรื่องการจัดบริเวณโรงเรียน การปลูกไม้ยืนต้นไม้ประดับให้สวยงาม เหมาะสม และปลอดภัย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มที่ 1 มีความต้องการการนิเทศเรื่องการจัดบริเวณโรงเรียน การปลูกไม้ยืนต้นไม้ประดับให้สวยงาม เหมาะสม และปลอดภัย มากกว่าผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มที่ 3 ส่วนความต้องการการนิเทศเรื่องดังกล่าวระหว่างผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มที่ 1 กับกลุ่มที่ 2 และระหว่างผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มที่ 2 กับกลุ่มที่ 3 ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.3 ผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานบริหารในระยะเวลาที่ต่างกัน มีความต้องการการนิเทศด้านการจัดบริการสุขภาพในโรงเรียนโดยส่วนรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่เมื่อเปรียบเทียบเป็นรายข้อพบว่าผู้บริหารโรงเรียนมีความต้องการการนิเทศแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในเรื่อง การจัดโครงการอาหารกลางวัน และอาหารเสริมในโรงเรียน การจัดการส่งเสริมสุขภาพจิตแก่นักเรียนในโรงเรียน และเรื่องการจัดการส่งเสริมสุขภาพจิตแก่บุคลากรในโรงเรียน โดยผู้บริหารโรงเรียนทั้ง 3 กลุ่ม มีความต้องการการนิเทศแตกต่างกันในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

3.3.1 ผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มที่ 1 กับกลุ่มที่ 3 และผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มที่ 2 กับกลุ่มที่ 3 มีความต้องการการนิเทศเรื่องการจัดโครงการอาหารกลางวันและอาหารเสริมในโรงเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มที่ 2

มีความต้องการการนิเทศเรื่องการจัดโครงการอาหารกลางวันและอาหาร เสริมในโรงเรียน มากกว่าผู้บริหาร โรงเรียนกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 3 ส่วนความต้องการการนิเทศเรื่องดังกล่าว ระหว่างผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มที่ 1 กับกลุ่มที่ 2 ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.3.2 ผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มที่ 2 กับกลุ่มที่ 3 มีความต้องการ การนิเทศเรื่องการจัดบริการส่งเสริมสุขภาพจิตแก่นักเรียนในโรงเรียน แตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มที่ 2 มีความต้องการการนิเทศเรื่อง การจัดบริการส่งเสริมสุขภาพจิตแก่นักเรียนในโรงเรียนมากกว่าผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มที่ 3 ส่วนความต้องการการนิเทศเรื่องดังกล่าวระหว่างผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มที่ 1 กับกลุ่มที่ 2 และระหว่างผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มที่ 1 กับกลุ่มที่ 3 ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05

3.3.3 ผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มที่ 1 กับกลุ่มที่ 3 และผู้บริหาร โรงเรียน กลุ่มที่ 2 กับกลุ่มที่ 3 มีความต้องการการนิเทศเรื่องการจัดบริการส่งเสริมสุขภาพจิต แก่บุคลากรในโรงเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้บริหารโรงเรียน กลุ่มที่ 2 มีความต้องการการนิเทศเรื่องการจัดบริการส่งเสริมสุขภาพจิตแก่บุคลากรในโรงเรียน มากกว่าผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 3 ส่วนความต้องการการนิเทศเรื่องดังกล่าว ระหว่างผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มที่ 1 กับกลุ่มที่ 2 ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.4 ผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานบริหารในระยะเวลา ที่ต่างกัน มีความต้องการการนิเทศด้านการสอนประสบการณ์ชีวิต เกี่ยวกับสุขภาพโดยรวม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่เมื่อเปรียบเทียบเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีความต้องการการนิเทศแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในเรื่อง การเลือกและจัดหาหนังสือ เอกสารประกอบการเรียนการสอนประสบการณ์ชีวิต เกี่ยวกับสุขภาพ โดยผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มที่ 1 กับกลุ่มที่ 3 มีความต้องการการนิเทศเรื่อง การเลือกและจัดหาหนังสือ เอกสารประกอบการเรียนการสอนประสบการณ์ชีวิต เกี่ยวกับสุขภาพ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มที่ 1 มีความต้องการ การนิเทศเรื่องการเลือกและจัดหาหนังสือ เอกสารประกอบการเรียนการสอนประสบการณ์ชีวิต เกี่ยวกับสุขภาพ มากกว่าผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มที่ 3 ส่วนความต้องการการนิเทศเรื่องดังกล่าว

ระหว่างผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มที่ 1 กับกลุ่มที่ 2 และระหว่างผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มที่ 2 กับกลุ่มที่ 3 ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.5 ผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานบริหารในระยะเวลาที่ต่างกันต้องการด้านรูปแบบการจัดการนิเทศโครงการสุขภาพในโรงเรียนโดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อเปรียบเทียบเป็นรายข้อ พบว่าผู้บริหารโรงเรียนต้องการรูปแบบการจัดการนิเทศทุกข้อไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เช่นเดียวกัน

3.6 ผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานบริหารในระยะเวลาที่ต่างกันมีความต้องการด้านคุณสมบัติของศึกษานิเทศก์ที่นิเทศโครงการสุขภาพโดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่เมื่อเปรียบเทียบเป็นรายข้อ พบว่าผู้บริหารโรงเรียนต้องการคุณสมบัติของศึกษานิเทศก์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในเรื่อง ศึกษานิเทศก์ควรมีวุฒิทางด้านสุขศึกษา โดยเมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายข้อโดยวิธีของเซฟเฟ่ พบว่าผู้บริหารโรงเรียนทั้ง 3 กลุ่มมีความต้องการศึกษานิเทศก์ควรมีวุฒิทางด้านสุขศึกษาไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.7 ผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานบริหารในระยะเวลาที่ต่างกันมีความต้องการการนิเทศโครงการสุขภาพในโรงเรียนโดยรวมทุกด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อเปรียบเทียบเป็นรายด้าน พบว่าผู้บริหารโรงเรียนมีความต้องการการนิเทศในแต่ละด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เช่นเดียวกัน

กล่าวโดยสรุป ผู้บริหารโรงเรียนมีความต้องการการนิเทศโครงการสุขภาพในโรงเรียนโดยรวมทุกด้านและ เป็นรายด้านอยู่ในระดับมาก ยกเว้นด้านคุณสมบัติของศึกษานิเทศก์ที่นิเทศโครงการสุขภาพในโรงเรียนที่ผู้บริหารโรงเรียนต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อเปรียบเทียบความต้องการการนิเทศของผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในระยะเวลาที่ต่างกัน ทั้งโดยรวมและ เป็นรายด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งผลการวิจัยนี้ไม่สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

อภิปรายผล

1. จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านสถานภาพ พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 11 ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุระหว่าง 40-44 ปี มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี และไม่ได้จบวิชาเอก วิชาโทสาขาศึกษาคำรตำแหน่งอาจารย์ใหญ่ โดยมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานบริหารในระยะเวลา 11 ปีขึ้นไป ส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการสุขภาพในโรงเรียน โดยการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารและคำร จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า

ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่อยู่ในวัยที่กำลังทำงาน และมีวุฒิปริญญาตรี ซึ่งเหมาะสมอย่างยิ่งที่จะทำงานเป็นผู้บริหารโรงเรียน เพราะ เป็นบุคคลที่มีวุฒิและประสบการณ์ในการทำงานเพียงพอสำหรับการปฏิบัติงานให้บรรลุจุดมุ่งหมายอย่างมีประสิทธิภาพ แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์น้อยในการปฏิบัติงานบริหารจะมีจำนวนผู้ที่มีวุฒิทางการศึกษาสูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารโรงเรียนในระยะหลังจะมีวุฒิการศึกษาสูงกว่าแต่ก่อนซึ่งจะเป็นผลดีต่อการบริหารงาน เนื่องจากมีความรู้มากขึ้น ผู้วิจัย เชื่อว่าจะช่วยทำให้การพัฒนาโครงการสุขภาพในโรงเรียน เจริญก้าวหน้าและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นในอนาคตข้างหน้า แต่อย่างไรก็ตามผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ไม่ได้จบวิชาเอกวิชาโทสาขาศึกษา และมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการสุขภาพในโรงเรียนโดยการศึกษาด้วยตนเองจากเอกสารและคำรเท่านั้น ซึ่งอาจไม่เป็นการเพียงพอที่จะสามารถจัดดำเนินงานหรือบริหารงานด้านนี้ได้บรรลุตามเป้าหมาย อีกประการหนึ่ง ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี วัสดุอุปกรณ์ทางวิทยาศาสตร์สุขภาพอย่างมากมาย และโดยเฉพาะลักษณะเนื้อหาวิชาประสบการณ์ชีวิต เกี่ยวกับสุขภาพบางส่วนไม่คงที่ มักมีการเปลี่ยนแปลงได้ง่าย ดังนั้นถึงแม้ว่าผู้บริหารโรงเรียนจะเคยได้รับการศึกษามาแล้วจากสถาบันผลิตครูหรือจากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองก็ตาม ก็ควรที่จะได้รับการเพิ่มพูนความรู้ทางวิชาการดังกล่าวเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะเกี่ยวกับกิจกรรมในหลาย ๆ ด้านของโครงการสุขภาพในโรงเรียน เพื่อให้ทันสมัยและทันเหตุการณ์ตลอดเวลา ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนจึงมีความจำเป็นที่จะต้องเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับการจัดดำเนินงานโครงการสุขภาพในโรงเรียน ด้วยเหตุนี้ผู้บริหารโรงเรียนจึงมีความต้องการการนิเทศโครงการสุขภาพในโรงเรียนอยู่ในระดับมาก

เป็นที่น่าสังเกตว่า ผู้บริหารโรงเรียนเป็น เพศชายมากกว่าเพศหญิง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ หวางน้อย ไพรัตน์ (2528 : 85) ชาณชัย วัชรกุล (2528 : 168) และ สมชัย อุดรโพธิ์ (2528 : 160) พบว่าผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่เป็น เพศชาย

2. ความต้องการการนิเทศโครงการสุขภาพในโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียน มีดังนี้

2.1 ด้านการบริหารโครงการสุขภาพในโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนมีความต้องการการนิเทศมากที่สุดในเรื่อง การวางแผนการจัดดำเนินงานโครงการสุขภาพในโรงเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า

ในการจัดดำเนินงานโครงการสุขภาพในโรงเรียนให้บรรลุเป้าหมาย และมีประสิทธิภาพได้นั้น ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องมีการวางแผนที่ดี และรัดกุม เพราะเป็นจุดเริ่มต้นของการดำเนินงาน และเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงพฤติกรรมสุขภาพของทุก ๆ คน ในโรงเรียนจึงจำเป็นที่จะต้องต้องมีข้อมูลที่ได้จากการสำรวจเกี่ยวกับความสนใจ ความต้องการและปัญหาทางสุขภาพของทุก ๆ คน ในโรงเรียนทั้งด้านการจัดสิ่งแวดล้อมทางสุขภาพ การจัดบริการสุขภาพ และการสอนประสบการณ์ชีวิต เกี่ยวกับสุขภาพซึ่งในชั้นตอนนี้เป็นกระบวนการที่ค่อนข้างมีความสลับซับซ้อนมาก ดังที่ สุชาติ โสมประยูร ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับเรื่องนี้ สรุปได้ว่า ผู้บริหารโรงเรียนจำเป็นจะต้องมีความรอบรู้อย่างชัดเจน เกี่ยวกับเป้าหมายที่กำลัง เสาะแสวงหาอยู่ และจะต้องรอบรู้ในกระบวนการหรือหนทางที่จะเดินไปสู่จุดหมายปลายทางนั้น ๆ ด้วย (สุชาติ โสมประยูร 2526 : 70) และอีกประการหนึ่ง ในการวางแผนการจัดดำเนินงานที่ดี นั้นจะต้อง เป็นในรูปของคณะกรรมการสุขภาพจึงจำเป็นจะต้องติดต่อขอความร่วมมือช่วยเหลือจากบุคลากรหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งภายในโรงเรียนและภายนอกโรงเรียน ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียน จึงต้อง เป็นผู้รอบรู้ในเรื่องต่าง ๆ ดังกล่าว เป็นอย่างดี จึงจะสามารถวางแผนการจัดดำเนินงาน ให้สนองความต้องการ ความสนใจของนักเรียนและทุก ๆ คนในโรงเรียนในการแก้ปัญหาและพัฒนาสุขภาพได้อย่างแท้จริง นอกจากนี้เนื่องจากผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ไม่ได้เรียนจบทางด้าน สุขศึกษา โดยมีผู้เคยเรียนโครงการสุขภาพในโรงเรียนเพียงร้อยละ 20.00 และมีผู้ไม่เคยมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องนี้เลย ร้อยละ 6.85 ด้วยเหตุผลต่าง ๆ เหล่านี้ จึงทำให้ผู้บริหารโรงเรียน มอง เห็นความสำคัญและต้องการให้มีการนิเทศในเรื่องนี้มากที่สุด

ส่วนการนิเทศที่ผู้บริหารโรงเรียนมีความต้องการมากในเรื่อง การจัดสรรงบประมาณให้สอดคล้องกับการจัดดำเนินงานในแต่ละกิจกรรมของโครงการสุขภาพในโรงเรียน บทบาทและหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนในการจัดดำเนินงานโครงการสุขภาพในโรงเรียน การติดต่อและประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐบาลและ เอกชนมาช่วยในการจัดดำเนินงานโครงการสุขภาพในโรงเรียน และ เรื่องการประเมินผลการจัดดำเนินงานโครงการสุขภาพในโรงเรียน แสดงให้เห็นว่า โรงเรียนยังไม่มีการจัดดำเนินงานโครงการสุขภาพในโรงเรียนขึ้นได้อย่าง เป็นกิจจะลักษณะ ทั้งนี้อาจสืบเนื่องมาจากเหตุผลต่าง ๆ หลายประการ คือ

ผู้บริหารโรงเรียนขาดความรู้ความเข้าใจในวิธีการจัดดำเนินงานและ ประสบปัญหาอุปสรรคในการจัดดำเนินงานโครงการสุขภาพในโรงเรียน ดังผลการวิจัยของ วิลาศ จันทรรัตน์ (2524: 76-83) พบว่า ครูใหญ่มีความรู้ความเข้าใจน้อยในเรื่องบทบาท ครูใหญ่ในการปฏิบัติงานด้านสุขภาพอนามัยร่วมกับผู้ปกครองนักเรียน นอกจากนี้โรงเรียนยังขาด งบประมาณในการดำเนินงานสุขภาพอนามัยโรงเรียน มีปัญหาในการติดต่อของงบประมาณและ วัสดุอุปกรณ์จากทางราชการ และขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ ตลอดทั้งเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ที่จะเข้ามาร่วมโครงการเพื่อดำเนินงานให้เป็นไปตามเป้าหมาย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ทิพา จันทรคามิ (2525: 113-114) พบว่า การจัดดำเนินงานโครงการสุขภาพในโรงเรียน ครูใหญ่ทั้ง 3 ขนาดมีปัญหามากในเรื่องงบประมาณดำเนินงานมีปัญหาปานกลางในเรื่อง ความร่วมมือจากหน่วยงานอื่น และทางโรงเรียนต้องการให้หน่วยงานต้นสังกัดระดับจังหวัดช่วย เหลือ ในการเป็นผู้ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้จัดอบรมสัมมนา ครู เจ้าหน้าที่ส่งเสริมสุขภาพ นักเรียนประจำปี และให้จัดหน่วยศึกษานิเทศก์ออกไปเสนอแนะครูและนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ จากปัญหาอุปสรรคและความต้องการในเรื่องต่าง ๆ ดังกล่าว เป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้ผู้บริหาร โรงเรียนมีความต้องการการนิเทศด้านการบริหารโครงการสุขภาพในโรงเรียนในระดับมากที่สุด ดังนั้น เพื่อให้ผู้บริหารโรงเรียนสามารถจัดดำเนินงานและบริหารโครงการสุขภาพในโรงเรียนได้ บรรลุเป้าหมายและมีประสิทธิภาพ การจัดการนิเทศจึงควรให้ความสำคัญในด้านนี้ให้มาก

2.2 ด้านการจัดสิ่งแวดล้อมทางสุขภาพในโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนมีความ ต้องการการนิเทศอยู่ในระดับมากที่สุดในเรื่อง การจัดสนามเด็กเล่นให้ถูกสุขลักษณะและปลอดภัย แสดงให้เห็นว่า

ผู้บริหาร โรงเรียนได้ตระหนักถึงความสำคัญในการ เตรียมเยาวชนให้มีชีวิตอยู่อย่างปลอดภัย ทั้งนี้สืบเนื่องจากลักษณะธรรมชาติของเด็กนักเรียนระดับประถมศึกษา เป็นวัยที่ไม่ชอบอยู่นิ่ง ชุกชนเกิดอุบัติเหตุได้ง่าย ดังผลการวิจัยของ อ่ำไพ หวังไพโรจน์กิจ (2528: 76-77) พบว่า โรงเรียนประถมศึกษา ร้อยละ 42.80 สถานที่ที่เกิดอุบัติเหตุมากที่สุด คือ สนาม และร้อยละ 58.90 เป็นสาเหตุที่เกิดจากพฤติกรรมที่ไม่ปลอดภัยมากที่สุด และเกี่ยวกับเรื่องนี้ พัชรา กาญจนารัตน์ (มปป: 14) ได้กล่าวพอสรุปว่า การมีชีวิตอยู่อย่างปลอดภัยนั้นขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพมากกว่าสภาพแวดล้อมทางสังคมที่เราอาศัยอยู่มาก ทั้งนี้เพราะว่าอุบัติเหตุที่เกิดขึ้น ร้อยละ 80 เกิดจากการกระทำที่ไม่ปลอดภัยของนักเรียน และพบว่าสนามเด็กเล่นในโรงเรียนก่อให้เกิดอุบัติเหตุได้ประมาณ 1 ใน 10 ของอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นในโรงเรียนทั้งหมด จากปัญหาเหล่านี้จึงทำให้ผู้บริหารโรงเรียนมีความต้องการการนิเทศเรื่องนี้มากที่สุด

ส่วนการนิเทศที่ผู้บริหารโรงเรียนมีความต้องการมาก ในเรื่อง การจัดห้องเรียนให้เหมาะสมกับจำนวนนักเรียน การจัดน้ำดื่มน้ำใช้ภายในโรงเรียนให้เพียงพอและถูกสุขลักษณะ การจัดโต๊ะและม้านั่งให้เหมาะสม และเพียงพอกับจำนวนนักเรียน และเรื่องการจัดส้วมและที่ปัสสาวะให้เพียงพอและถูกหลักสุขาภิบาล ทั้งนี้อาจเป็น เพราะเป็นหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนที่จะต้องจัดสถานศึกษาให้ถูกสุขลักษณะ เพื่อที่จะให้นักเรียนปลอดภัยจากอุบัติเหตุอันตราย และมีสุขภาพดี หากแต่การดำเนินงานด้านนี้ทางโรงเรียนอาจกำลังประสบกับปัญหาอุปสรรคหลายประการ ดังผลการวิจัยของ ทิพา จันทรคามิ (2525: 112,114) พบว่า ด้านการจัดสิ่งแวดล้อมให้ถูกสุขลักษณะ โรงเรียนทั้ง 3 ขนาดมีปัญหาปานกลางในการจัดห้องเรียน การจัดโต๊ะ ม้านั่ง การจัดส้วม และที่ปัสสาวะให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียน และการจัดน้ำดื่ม น้ำใช้ นอกจากนี้โรงเรียนต้องการให้หน่วยศึกษานิเทศก์ออกไปเสนอแนะครูและนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สิริรัตน์ บุญคานนท์ (2528: 131-133) ซึ่งได้เสนอแนะไว้ว่า ศึกษานิเทศก์ที่รับผิดชอบนิเทศงานโครงการสุขภาพในโรงเรียน ควรจะได้มีการนิเทศโรงเรียนเพิ่มขึ้น และนิเทศให้ครบทุกด้าน ควรส่งเสริมให้มีการจัดการอบรมสัมมนา เรื่องการจัดโครงการสุขภาพในโรงเรียนแก่ผู้บริหารการศึกษาทุกระดับประจำปี ดังนั้นจึงพอสรุปได้ว่า ผู้บริหารโรงเรียน ประสบปัญหา อุปสรรคและมีความต้องการที่จะได้รับการช่วยเหลือแนะนำในการที่จะปรับปรุง แก้ไข และส่งเสริมการจัดดำเนินงานด้านนี้อย่างจริงจัง ซึ่งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยเฉพาะศึกษานิเทศก์ ควรที่จะให้ความสนใจอย่างยิ่ง

2.3 ด้านการจัดบริการสุขภาพในโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนมีความต้องการการนิเทศมากที่สุด ในเรื่อง การจัดบริการตรวจรักษาสุขภาพฟันโดยทันตแพทย์ และเจ้าหน้าที่สาธารณสุข แสดงให้เห็นว่า

ผู้บริหารโรงเรียนได้ตระหนักถึงความสำคัญในเรื่องสุขภาพฟัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ทางโรงเรียนมีนักเรียนที่กำลังประสบปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพฟันอยู่ เนื่องจากนักเรียนในระดับประถมศึกษา เป็นวัยที่ฟันน้ำนมกำลังเปลี่ยนแปลง เป็นฟันแท้ และเด็กวัยนี้เป็นวัยที่ร่างกายกำลังเจริญเติบโต ย่อมต้องการอาหารมากจึงรับประทานอาหารไม่ถูกสุขลักษณะ ซึ่งทำให้เป็นโรคฟันผุได้ง่าย ดังจากผลการวิจัยของ สุวิมล เทียนสุรชัยศรี (2521: 48) พบว่า โรคที่ตรวจพบกับเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้นมากที่สุด คือ โรคฟันผุ และอีกประการหนึ่ง โรงเรียนอยู่ในชนบทที่ห่างไกลจากหน่วยบริการสุขภาพ ซึ่งไม่เป็นการสะดวกที่จะไปรับบริการ ปรึกษา กับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขประจำตำบลมีอัตรากำลังน้อยจึงไม่สามารถให้บริการหรือดูแลเอาใจใส่ได้ทั่วถึง เกี่ยวกับเรื่องนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ทิพา จันทรคามิ (2525: 112-113) พบว่า โรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหามากในเรื่อง การจัดให้นักเรียนได้รับการตรวจสุขภาพโดยแพทย์ ทันตแพทย์ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ บุญขึ้น เตชะกำพูน (2519: 73) พบว่า โรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดไม่เคยได้รับการตรวจสุขภาพโดยแพทย์ และพยาบาลเลย จากปัญหาต่าง ๆ ดังกล่าว จึงทำให้ผู้บริหารโรงเรียนมีความต้องการการนิเทศมากที่สุดในเรื่องนี้ ดังนั้นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการนิเทศด้านนี้ โดยเฉพาะศึกษานิเทศก์จึงควรพิจารณาเอาใจใส่และให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งศึกษานิเทศก์อาจจัดให้ความรู้แก่ครูด้วยการจัด ประชุม เสิ่งปฏิบัติการในเรื่อง เกี่ยวกับการตรวจรักษาสุขภาพฟันนักเรียน

ส่วนการนิเทศที่ผู้บริหารโรงเรียนมีความต้องการมาก ในเรื่อง การขอความร่วมมือจากแพทย์ พยาบาล และเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในการตรวจสุขภาพนักเรียน เข้าใหม่ การช่วยเหลือเด็กพิการหรือเด็กบกพร่องทางร่างกายและจิตใจ การจัดทำและการใช้บัตรบันทึกสุขภาพของนักเรียน และ เรื่องการตรวจวัดสายตาและทดสอบการได้ยินของนักเรียนโดยครู อาจเป็นเพราะว่า

โรงเรียนประสบปัญหาในด้านการจัดบริการสุขภาพในโรงเรียน ดังผลการวิจัยของ ทิพา จันทรคามิ (2525: 112-113) พบว่า ปัญหาการจัดบริการสุขภาพในโรงเรียน โรงเรียนทั้ง 3 ขนาดมีปัญหาปานกลางในเรื่องการจัดให้มีการตรวจวัดสายตา และทดสอบการ

ไคยีน การให้ความช่วยเหลือเด็กที่บกพร่องทางสุขภาพหรือเด็กเรียนช้า และโรงเรียนขนาดเล็ก มีปัญหามากในเรื่องการจัดให้นักเรียนได้รับการตรวจสุขภาพโดยแพทย์ ทันตแพทย์ และสอคค็ล้อง กับผลการวิจัยของกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงมหาดไทย และองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครปฐม (2517-2521: 55) พบว่า ด้านการจัดบริการสุขภาพในโรงเรียน โรงเรียนส่วนใหญ่ยังไม่ได้จัดทำบัตรสุขภาพ การตรวจสุขภาพนักเรียนยังทำกันน้อยมาก และเจ้าหน้าที่สาธารณสุขยังให้บริการไม่ทั่วถึง อีกประการหนึ่ง การไม่ประสานงานกันระหว่าง โรงเรียนกับฝ่ายสาธารณสุข โดยที่ทางโรงเรียนอาจมีความเข้าใจว่า การให้บริการสุขภาพเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขซึ่งต้องรับผิดชอบอยู่แล้วจึง เป็นปัญหาเกี่ยวกับการได้รับความร่วมมือเกี่ยวกับเรื่องนี้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิลาวัลย์ วรณศรี (2528: 79-80) พบว่า ปัญหาการจัดบริการสุขภาพในโรงเรียน ได้แก่ การขาดเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในการให้บริการสุขภาพติดตามผลการตรวจสุขภาพ และการบันทึกในระเบียบสุขภาพ และศึกษานิเทศก์มีการนิเทศงานด้านการจัดบริการสุขภาพในโรงเรียนน้อยเกินไป หรือบางโรงเรียนไม่เคยได้รับการนิเทศเลย จากปัญหาอุปสรรคดังกล่าวจึงทำให้ผู้บริหารโรงเรียนมีความต้องการการนิเทศทางด้านนี้มาก ดังนั้นถ้าผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งศึกษานิเทศก์ซึ่งต้องรับผิดชอบนิเทศงานการจัดบริการสุขภาพในโรงเรียนด้วย จึงควรให้ความรู้แก่ผู้บริหารโรงเรียนตามความจำเป็นของแต่ละโรงเรียน และควรได้ตระหนักในความสำคัญ ความจำเป็นเกี่ยวกับการจัดบริการด้านนี้ ซึ่งผลที่ได้รับก็จะช่วยส่งเสริมสุขภาพปฏิบัติ สุขนิสัยแก่นักเรียน และช่วยให้นักเรียนมีสุขภาพดีเพื่อที่จะได้ทำการศึกษาเล่าเรียนให้ได้ผลดีต่อไป

2.4 ด้านการสอนประสบการณ์ชีวิตเกี่ยวกับสุขภาพ ผู้บริหารโรงเรียนมีความต้องการการนิเทศอยู่ในระดับมากทุกข้อ อาจเป็นเพราะว่า

การบริหารโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้กำหนดงานบริหารโรงเรียนรวมไว้รวม 6 งาน ทั้งนี้โดยมีงานวิชาการเป็นงานหลัก และงานอื่น ๆ เป็นงานสนับสนุนให้การดำเนินงานวิชาการให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้บริหารโรงเรียนเป็นบุคคลที่สำคัญในการ เป็นผู้นำหรือผู้ริเริ่มดำเนินงานวิชาการให้ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวคือ ทำหน้าที่ในการบริหารหลักสูตร และการนิเทศควบคู่กัน ทั้งนี้ เพื่อให้ครูได้พัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพสูงยิ่งขึ้น และโดยเฉพาะการจัดการเรียนการสอนประสบการณ์ชีวิตเกี่ยวกับสุขภาพนั้น ครูผู้สอนจะต้องมีความรู้ มีเทคนิควิธี ทั้งด้านเนื้อหา วิธีสอน และการวัดผล ประเมินผลเป็นอย่างดี จึงจะส่งผลให้นักเรียน เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพ ด้านความรู้

เจตคติ และการปฏิบัติ รวมถึงสนองความสนใจ ความต้องการทางสุขภาพในชีวิตประจำวันได้อย่างแท้จริง นอกจากนี้ในด้านลักษณะเนื้อหา ประสบการณ์ชีวิตเกี่ยวกับสุขภาพบางส่วนไม่ใคร่คงที่ (Static) และมักจะมีการเปลี่ยนแปลง (Dynamic) ได้ง่าย ตลอดจนความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี เครื่องมือ อุปกรณ์ทางวิทยาศาสตร์สุขภาพมีอย่างมากมาย ซึ่งอาจทำให้ครูที่ปฏิบัติการสอนนาน ๆ และอยู่ห่างไกลแหล่งวิชาการเหล่านั้นล้าหลังได้ ประกอบกับโรงเรียนประสบปัญหาด้านการสอนประสบการณ์ชีวิตเกี่ยวกับสุขภาพ ดังผลการวิจัยของ บุญขึ้น เดชะกัมพูช (2519: 38, 73) พบว่า โรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ด้านการสอนสุขศึกษา ส่วนใหญ่ครูประจำชั้น เป็นผู้สอนและครูเหล่านี้ไม่เคยศึกษาหรืออบรมวิชาสุขศึกษา หนังสืออ่านประกอบ และอุปกรณ์การสอนวิชาสุขศึกษามีไม่เพียงพอ บางโรงเรียนไม่มีเลย การสอนของครูจึงใช้วิธีบอกเล่าให้จดบันทึก นาน ๆ ครั้งจึงจะมีภาคปฏิบัติ ส่วนด้านการนิเทศการสอนวิชาสุขศึกษานั้น โรงเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 76.70 ไม่เคยได้รับการนิเทศ สำหรับโรงเรียนที่เคยได้รับการนิเทศมีเพียงร้อยละ 11.00 ได้รับการนิเทศปีละครั้ง และร้อยละ 9.60 ได้รับการนิเทศเทอมละครั้ง และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ทิพา จันทรคามิ (2525: 113-114) พบว่า ด้านการสอนสุขศึกษา โรงเรียนทั้ง 3 ขนาด มีปัญหาในเรื่องการจัดหาเอกสารประกอบการค้นคว้าเกี่ยวกับวิชาสุขศึกษาให้แก่ครูและนักเรียน โรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดเล็กมีปัญหาปานกลางในเรื่องการจัดครูสอนวิชาสุขศึกษาในระดับชั้นต่าง ๆ ส่วนด้านการนิเทศการสอนนั้น โรงเรียนขนาดกลางมีปัญหามากในเรื่องการได้รับการนิเทศการสอนจากหน่วยศึกษานิเทศก์ นอกจากนี้ยังพบอีกว่าโรงเรียนต้องการให้จัดหน่วยศึกษานิเทศก์ออกไปเสนอแนะครูและนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ จากความสำคัญและสภาพปัญหา อุปสรรคในการจัดการเรียนการสอนประสบการณ์ชีวิตเกี่ยวกับสุขภาพของผู้บริหารโรงเรียนดังกล่าวข้างต้น จึงทำให้ผู้บริหารโรงเรียนมีความต้องการการนิเทศในระดับมากทุกข้อ ดังนั้น เพื่อให้การพัฒนาสมรรถภาพการจัดการเรียนการสอนทางด้านนี้ตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ จุดหมาย และหลักการสำคัญของหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ ศึกษานิเทศก์หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจึงควรตระหนักและให้ความสำคัญโดยเน้นกระบวนการจัดการเรียนการสอนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ เพื่อช่วยให้นักเรียน คิดเป็น ทำเป็น และสามารถช่วยแก้ปัญหาสุขภาพในชีวิตประจำวันได้ ทั้งส่วนบุคคล และส่วนรวมให้ดีขึ้นต่อไป

2.5 ด้านรูปแบบการจัดการนิเทศโครงการสุขภาพในโรงเรียนที่ผู้บริหารโรงเรียนต้องการอยู่ในระดับมากเกือบทุกข้อ อาจเป็นเพราะว่า

ผู้บริหารโรงเรียน เห็นความสำคัญของการจัดการนิเทศโครงการสุขภาพในโรงเรียนในรูปแบบต่าง ๆ มาก เนื่องจากเป็นวิธีการเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับกิจกรรมด้านต่าง ๆ ของโครงการสุขภาพที่วิธีหนึ่ง ซึ่งจัดว่าเป็นกระบวนการทำงานของศึกษานิเทศก์ หรือผู้นิเทศร่วมกับผู้บริหารโรงเรียน ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการช่วยเหลือสนับสนุน และส่งเสริมให้บุคคลต่าง ๆ เหล่านี้มีความรู้ ความชำนาญ มีขวัญกำลังใจในการจัดดำเนินงานด้านนี้ให้บรรลุเป้าหมายตามที่วางไว้ ดังนั้นถ้าหากการจัดการนิเทศงานด้านนี้มีเทคนิควิธีหรือกิจกรรมรูปแบบการนิเทศที่เหมาะสม ก็จะสามารถช่วยให้ผู้รับการนิเทศนำความรู้ประสบการณ์ที่ได้รับไปพัฒนาโครงการสุขภาพในโรงเรียนให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น

สำหรับรูปแบบการนิเทศที่ผู้บริหารโรงเรียนเห็นว่ามีความสำคัญ และเหมาะสมในแต่ละรูปแบบนั้นอาจมีเหตุผลประกอบ ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้ แบบเยี่ยมเยียนโดยผู้นิเทศเอง แบบนี้จะช่วยให้ศึกษานิเทศก์ได้เห็นภาพของการจัดโครงการสุขภาพในโรงเรียนเชิงปฏิบัติได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ซึ่งสามารถช่วยให้ศึกษานิเทศก์ได้ให้ความช่วยเหลือตรงจุดมากยิ่งขึ้น แบบการให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคล ทำให้ได้อภิปรายปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ และมีความเป็นกันเองมากกว่า ส่วนแบบการให้คำปรึกษาเป็นรายกลุ่มจะช่วยให้ผู้รับการนิเทศเป็นจำนวนมากได้พบปะกับศึกษานิเทศก์ รวมถึงได้ศึกษาปัญหา เสนอข้อมูลและวิธีแก้ปัญหาหรือตกลงในวิธีดำเนินงานโครงการสุขภาพในโรงเรียนร่วมกัน แบบการประชุมเชิงปฏิบัติการ เป็นวิธีช่วยแก้ปัญหา การจัดดำเนินงานในกิจกรรมแต่ละด้านของโครงการสุขภาพในโรงเรียน โดยสมาชิกผู้เข้าร่วมมีโอกาสปฏิบัติงาน ฝึกหรือส่งเสริมทักษะ ศึกษาค้นคว้าหรือทดลอง เพื่อหาทางแก้ไขปัญหาในกิจกรรมด้านต่าง ๆ ของโครงการสุขภาพในโรงเรียนที่ตนเองกำลังเผชิญอยู่ และสามารถนำผลการประชุมกลับมาใช้ปฏิบัติงานในโรงเรียนได้ แบบการจัดอบรมและประชุมสัมมนาเป็นการเพิ่มพูนความรู้ในส่วนที่ยังขาดอยู่หรือส่วนที่ยังมีความรู้น้อยอยู่ นอกจากนี้ทำให้มีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่าง ๆ สร้างความเข้าใจตรงกัน และเป็นการประสานสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ซึ่งถ้าหากการจัดโดยมีบุคลากรหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องมาร่วมด้วย แบบการสาธิตทำให้มีโอกาสได้ฝึกกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ในงานโครงการสุขภาพในโรงเรียนที่ถูกต้อง ผลทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ และมีความมั่นใจ สามารถนำไปปฏิบัติจริงด้วยตนเองได้ แบบการจัดทัศนศึกษาและดูงาน ทำให้มีแนวความคิดกว้างขวาง รอบรู้เกี่ยวกับกิจกรรมด้านต่าง ๆ ที่ได้รับ และสามารถนำแนวความคิด ความรู้ ประสบการณ์ มาพัฒนาโครงการสุขภาพในโรงเรียนของตนเองได้ แบบการจัดบริการยิมวิดิโอเทปและสไลด์ ทำให้มีความสะดวกในการรับความรู้ ความเข้าใจ เพิ่มพูนทักษะในด้าน

ต่าง ๆ โดยสามารถได้เห็นขั้นตอนหรือกระบวนการต่าง ๆ ในกิจกรรมแต่ละด้านได้แจ่มชัดขึ้น และแบบจัดคู่มือหรือเอกสารแจกทำให้มีความรู้ข่าวสาร แนวการดำเนินงานได้รวดเร็ว สะดวก ประหยัด และมีเวลาศึกษาทำความเข้าใจโดยไม่ต้องรื้อรอนมีโอกาสนิเทศพิจารณาอย่างถี่ถ้วน ซึ่งรูปแบบการจัดการนิเทศด้านนี้จะสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อัจฉราลักษณ์ ปิ่นทับทิม (2528 : 61) พบว่า รูปแบบของการจัดการนิเทศทางสุศึกษาที่ครูสุศึกษาต้องการให้จัดมาก ได้แก่ การจัดแบบประชุมสัมมนา จัดอบรมแบบช่วยกันวางแผนและปฏิบัติงานร่วมกัน แบบสาธิต แบบเยี่ยม เยียนโดยผู้นิเทศมาเอง แบบปรึกษารายบุคคล และแบบปรึกษากลุ่มย่อย

สำหรับรูปแบบการจัดการนิเทศโครงการสุขภาพในโรงเรียนที่ผู้บริหารโรงเรียนมีความต้องการอยู่ในระดับปานกลางคือ แบบเยี่ยม เยียนโดยผู้บริหารโรงเรียน เป็นฝ่ายขอให้มานิเทศ และแบบการบรรยาย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การนิเทศแบบผู้บริหารโรงเรียน เป็นฝ่ายขอให้มานิเทศ ผู้บริหารโรงเรียนอาจเห็นว่า โรงเรียนตั้งอยู่ในชนบทที่ห่างไกล ซึ่งไม่เป็นการสะดวกที่จะมาติดต่อประสานงานเพื่อขอให้ศึกษานิเทศก์ออกไปนิเทศ หากแต่ศึกษานิเทศก์ที่นิเทศงานด้านนี้ควรมีรูปแบบการนิเทศซึ่งจัดทำกำหนด เป็นโครงการนิเทศที่ชัดเจน และได้มาโดยผ่านกระบวนการ ขั้นตอนในการวางแผนอย่างเป็นระบบและมีความต่อเนื่อง ทั้งนี้ข้อมูลต่าง ๆ ที่จะนำมาประกอบการวางแผนการนิเทศดังกล่าว ควรได้มาโดยการที่ศึกษานิเทศก์ออกไปนิเทศงานด้วยตนเอง เพื่อรับทราบสภาพปัญหาและความต้องการของโรงเรียนอย่างแท้จริง ดังนั้น จากเหตุผลข้างต้นเพื่อให้การนิเทศโครงการสุขภาพในโรงเรียนได้พัฒนาไปสู่เป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ศึกษานิเทศก์ที่นิเทศงานด้านนี้จึงควรคำนึงถึง และเห็นความสำคัญในเรื่องนี้ด้วย ส่วนการนิเทศแบบการบรรยายนั้น ผู้บริหารโรงเรียนอาจเห็นว่า การนิเทศรูปแบบนี้ได้รับประสบการณ์ตรงอยู่ในระดับต่ำ ทั้งนี้ เนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหรือการใช้สื่อการเรียนการสอนประสบการณ์ชีวิต เกี่ยวกับสุขภาพบางเนื้อหา ตลอดจนการใช้อุปกรณ์เครื่องมือต่าง ๆ เกี่ยวกับการจัดบริการสุขภาพ หรือกิจกรรมในหลาย ๆ ด้านของโครงการสุขภาพในโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนหรือครูผู้ปฏิบัติการจำเป็นต้องได้เห็นแบบอย่างหรือการกระทำ กิจกรรมต่าง ๆ ที่ถูกต้อง และมีโอกาสได้ลองฝึกปฏิบัติ ร่วมสาธิตด้วยตนเองด้วย เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ มีความสามารถที่ถูกต้อง ตลอดจนทั้งเกิดความมั่นใจที่จะปฏิบัติหรือดำเนินการนั้น ๆ ซึ่งเป็นการได้รับประสบการณ์ตรงมากกว่าที่จะได้รับ ความรู้ ความเข้าใจ ด้วยวิธีการบรรยายแต่เพียงอย่างเดียว

จากลักษณะความสำคัญและความเหมาะสมของรูปแบบการนิเทศในแต่ละแบบซึ่งได้กล่าวมาแล้วทั้งหมด จึงพอสรุปได้ว่า รูปแบบการนิเทศ ถ้าหากผู้นิเทศสามารถจัดให้เหมาะสมกับเนื้อหากิจกรรมด้านต่าง ๆ ของโครงการสุขภาพในโรงเรียนได้ ก็จะสามารถช่วยให้ผู้รับการนิเทศนำความรู้ ประสบการณ์ไปพัฒนาการดำเนินงานโครงการสุขภาพในโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นศึกษานิเทศก์หรือผู้นิเทศงานด้านนี้ จึงควร เข้าใจในหลักการ แนวคิด เทคนิควิธีหรือรูปแบบของการจัดการนิเทศ กอปรด้วยความรู้ ความชำนาญในเนื้อหา กิจกรรมด้านต่าง ๆ ของโครงการสุขภาพในโรงเรียนอย่างแจ่มชัด จึงจะสามารถนำความรู้ และประสบการณ์ต่าง ๆ เหล่านั้นมาประยุกต์ใช้ร่วมกันได้อย่างเหมาะสม และมีประสิทธิภาพ

2.6 ด้านคุณสมบัติของศึกษานิเทศก์ที่นิเทศโครงการสุขภาพในโรงเรียนที่ผู้บริหารโรงเรียนมีความต้องการโดยส่วนรวมในระดับมากที่สุด คือ

ศึกษานิเทศก์ควร เป็นผู้ที่มีความรู้ความ เข้าใจมีประสบการณ์ในการจัดดำเนินงานและนิเทศโครงการสุขภาพในโรงเรียน เป็นผู้ที่ เข้าใจสภาพและปัญหาของโรงเรียนที่จะไปนิเทศได้ดี สามารถช่วยเหลือและให้คำปรึกษา เกี่ยวกับการจัดดำเนินงานโครงการสุขภาพในโรงเรียน เป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบและตั้งใจในการทำงาน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีความเป็นประชาธิปไตยเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น มีลักษณะการ เป็นผู้นำ และมีสุขนิสัยที่ดีด้วย แต่อย่างไรก็ตามผู้บริหารโรงเรียนมีความต้องการศึกษานิเทศก์ที่มีวุฒิทางด้าน สุขศึกษาโดยตรงอยู่ในระดับมากที่สุดเท่าที่เห็น ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ผู้นิเทศโครงการสุขภาพในโรงเรียน อาจไม่จำเป็นต้องมีวุฒิทางด้านสุขศึกษาโดยตรง แต่ควร เป็นผู้ที่มีความรู้ความ เข้าใจ มีประสบการณ์ การจัดดำเนินงานและนิเทศโครงการสุขภาพในโรงเรียนมาก่อน ซึ่ง เกี่ยวข้อง เรื่องนี้สอดคล้องกับ ผลการวิจัยของ อัจฉราลักษณ์ ปิ่นทับทิม (2528 : 61) พบว่า คุณสมบัติของผู้ให้การนิเทศที่ครู สุขศึกษาต้องการให้มากที่สุด คือ ต้อง เป็นผู้ที่ เข้าใจสภาพและปัญหาของโรงเรียนที่จะไปนิเทศ ได้ดี และ เป็นผู้ที่มีสุขปฏิบัติที่ดีมีสุขภาพดี ส่วนคุณสมบัติของผู้ให้ที่ครูสุขภาพต้องการให้มากที่สุด คือ ต้องรู้และ เข้าใจหลักการนิเทศทางสุขศึกษา เข้าใจบทบาทหน้าที่พร้อมทั้งมีความรับผิดชอบสูง มีความรู้และประสบการณ์ในการนิเทศการศึกษา มีวุฒิโดยตรงทางสุขศึกษา มีทักษะในการนิเทศ อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ และต้องมีประสบการณ์ในการสอนสุขศึกษา จากคุณสมบัติของศึกษานิเทศก์ที่ นิเทศโครงการสุขภาพในโรงเรียน ดังกล่าวข้างต้น จึงชี้ให้เห็นถึงความสำคัญและความจำเป็น เกี่ยวกับคุณลักษณะที่ศึกษานิเทศก์จะต้องมีซึ่งจะประกอบด้วยทั้งด้านคุณลักษณะส่วนตัว ด้านความรู้

ความสามารถในงานที่รับผิดชอบ ด้านมีความรับผิดชอบค้ำหน้าที และด้านการแสดงออกทาง พฤติกรรม ดังนั้นศึกษานี้เทศก์ที่นิเทศโครงการสุขภาพในโรงเรียนควรตระหนัก และเห็นความสำคัญ ทางด้านนี้ให้มาก พร้อมทั้งควรพัฒนาตนเองให้เกิดความเชี่ยวชาญในงานที่ตนรับผิดชอบอยู่ เพราะ ความเชี่ยวชาญทางด้านวิชาการนั้นจะ เป็นอำนาจของนักวิชาการที่จะช่วยให้ผู้อื่น เกิดการยอมรับ

3. การ เปรียบ เทียบความต้องการการนิเทศโครงการสุขภาพในโรงเรียน

3.1 เมื่อเปรียบเทียบความต้องการการนิเทศโครงการสุขภาพในโรงเรียน ของผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานบริหารในระยะเวลาที่ต่างกันโดยส่วนรวม และเป็นรายด้าน พบว่าต้องการการนิเทศอยู่ในระดับมากไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 ทั้งนี้อาจ เนื่องจาก ผู้บริหารโรงเรียนทั้ง 3 กลุ่ม กล่าวคือ ผู้บริหารโรงเรียน กลุ่มที่ 1 มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานบริหารในระยะเวลา 1-5 ปี กลุ่มที่ 2 มีประสบการณ์ ในการปฏิบัติงานบริหารในระยะเวลา 6-10 ปี และกลุ่มที่ 3 มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน บริหารในระยะเวลา 11 ปีขึ้นไป อาจประสบปัญหา อุปสรรค เกี่ยวกับการจัดดำเนินงานโครงการ สุขภาพในโรงเรียนที่คล้ายคลึงกันหรือใกล้เคียงกันในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

3.1.1 ความรู้ความ เข้าใจ เกี่ยวกับโครงการสุขภาพในโรงเรียน จาก ผลการวิจัยด้านสถานภาพของผู้บริหารโรงเรียนทั้ง 3 กลุ่ม พบว่า ส่วนใหญ่มีวุฒิปริญญาตรี และ ไม่ได้จบวิชา เอกวิชาโทสุขภาพ โดยมีความรู้ความ เข้าใจ เกี่ยวกับด้านนี้ด้วยการศึกษาค้นคว้าจาก เอกสารและตำรา ซึ่งอาจไม่ เป็นการเพียงพอที่จะสามารถจัดดำเนินงานหรือบริหารงานด้านนี้ ให้บรรลุเป้าหมายได้ นอกจากนี้จากผลการวิจัยของ วิลาศ จันทรรัตน์ (2524: 85-87) พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนยังมีความรู้ความ เข้าใจน้อยในเรื่อง บทบาทหน้าที่ของครูใหญ่ในการปฏิบัติงาน ด้านสุขภาพอนามัยโรงเรียนร่วมกับผู้ปกครองนักเรียน เครื่องบ่งชี้ของความสำเร็จในการจัด ดำเนินงานสุขภาพอนามัยโรงเรียน บทบาทหน้าที่ของกองอนามัยโรงเรียนและศูนย์อนามัยโรงเรียน เขต

3.1.2 ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความชำนาญทางด้านนี้ ดังผลการวิจัยจาก ข้อ เสนอแนะในแบบสอบถามปลาย เปิดของผู้บริหารโรงเรียน พบว่า ทางโรงเรียนต้องการให้ บรรจุบุคลากรที่มีความรู้ความชำนาญทางด้านนี้ และดังผลการวิจัยของ บุญขึ้น เดชะกัมพูช (2519: 48,73) วิลาศ จันทรรัตน์ (2524: 87-88) ทิพา จันทรคามิ (2525: 114)

กาญจนา บุญมี (2527: 175) และ วิลาวัลย์ วรรณศรี (2528: 79) พบว่า โรงเรียน
ขาดบุคลากรที่มีความรู้ ความชำนาญทางด้านนี้เพื่อมาร่วมจัดดำเนินงานโครงการสุขภาพ

3.1.3 ขาดงบประมาณดำเนินงาน ดังผลการวิจัยจากข้อเสนอแนะใน
แบบสอบถามปลายเปิดของผู้บริหารโรงเรียน พบว่าทางโรงเรียนต้องการงบประมาณเพื่อสนับสนุน
การจัดดำเนินงานโครงการสุขภาพ และดังผลการวิจัยของ บุญขึ้น เดชะกัมพูช (2519: 73-74)
วิลาศ จันทร์คันธ์ (2524: 87) ทิพา จันทร์คามิ (2525: 114) กาญจนา บุญมี (2527:
176) และวิลาวัลย์ วรรณศรี (2528: 79) พบว่า การจัดดำเนินงานโครงการสุขภาพใน
โรงเรียนมีปัญหาอุปสรรค เนื่องจากงบประมาณมีไม่เพียงพอ

3.1.4 การประสานงานและการติดต่อขอความร่วมมือกับบุคคลหรือหน่วยงาน
ที่เกี่ยวข้อง ดังผลการวิจัยของ บุญขึ้น เดชะกัมพูช (2519: 46, 73-74) วิลาศ จันทร์คันธ์
(2524: 89) ทิพา จันทร์คามิ (2525: 113-114) กาญจนา บุญมี (2527: 177) และ
วิลาวัลย์ วรรณศรี (2528: 79) พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนประสบปัญหาอยู่ในระดับมากเกี่ยวกับการ
ติดต่อของงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์จากทางราชการ ความร่วมมือจากครูผู้ปกครองและหน่วยงาน
ที่เกี่ยวข้อง

3.1.5 ขาดการนิเทศและติดตามผล ดังผลการวิจัยของ บุญขึ้น เดชะกัมพูช
(2519: 38, 46) ทิพา จันทร์คามิ (2525: 113-114) และ วิลาวัลย์ วรรณศรี (2528:
80) พบว่า ด้านการจัดบริการสุขภาพในโรงเรียนศึกษานิเทศก์มีการนิเทศงานด้านนี้น้อยเกินไป
หรือบางโรงเรียนไม่เคยได้รับการนิเทศ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขไม่มีการติดตามผลการตรวจสุขภาพ
การบันทึกในระเบียบสุขภาพ ด้านการสอนสุขศึกษา โรงเรียนมีปัญหาได้รับการนิเทศการสอนจาก
ศึกษานิเทศก์น้อย และบางโรงเรียนไม่เคยได้รับการนิเทศ

จากปัญหาอุปสรรคข้างต้น จึงพอสรุปได้ว่า ผู้บริหารโรงเรียนไม่ว่า
จะมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานบริหารในระยะเวลาที่แตกต่างกันมากนักน้อย เพียงใด แต่ถ้าหาก
ประสบปัญหาอุปสรรคดังกล่าวก็อาจทำให้ไม่สามารถจัดดำเนินงานด้านนี้ให้บรรลุได้เท่าที่ควร
และจำเป็นที่จะต้องได้รับคำแนะนำ ความช่วยเหลือในเรื่องต่าง ๆ ให้ตรงจุด ทั้งนี้เพื่อแก้ปัญหา
ต่าง ๆ เหล่านี้ ตลอดจนเพื่อพัฒนาการจัดดำเนินงานด้านนี้ให้บรรลุผลตามเป้าหมายอย่างมี
ประสิทธิภาพ และอีกประการหนึ่ง อาจเป็นเพราะผู้บริหารโรงเรียนทั้ง 3 กลุ่มต่างก็เป็นผู้บริหาร

โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดหน่วยราชการเดียวกัน อยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ ระเบียบ การบริหาร การนิเทศที่เหมือนกัน ซึ่งโรงเรียนทุกโรงเรียนต่างก็ได้รับการสนับสนุนด้วยงบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์ ตามขนาดโรงเรียนและจำนวนรายหัวของนักเรียนที่ใกล้เคียงกัน ดังนั้น จึงทำให้ผู้บริหารโรงเรียน ทั้ง 3 กลุ่มมีความต้องการการนิเทศโครงการสุขภาพในโรงเรียนไม่แตกต่างกัน

3.2 เมื่อเปรียบเทียบความต้องการการนิเทศโครงการสุขภาพในโรงเรียน โดยพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน เป็นรายชื่อของผู้บริหารโรงเรียนทั้ง 3 กลุ่ม พบว่า มีความต้องการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในเรื่อง

3.2.1 การจัดบริเวณโรงเรียน การปลูกไม้ยืนต้นไม้ประดับให้สวยงาม เหมาะสมและปลอดภัย

3.2.2 การจัดโครงการอาหารกลางวัน และอาหารเสริมในโรงเรียน

3.2.3 การจัดบริการส่งเสริมสุขภาพจิตแก่นักเรียนในโรงเรียน

3.2.4 การจัดบริการส่งเสริมสุขภาพจิตแก่บุคลากรในโรงเรียน

3.2.5 การเลือกและจัดหาหนังสือ เอกสารประกอบการเรียนการสอน ประสมการณ์ชีวิต เกี่ยวกับสุขภาพ

3.2.6 ศึกษานิเทศก์ควรมีวุฒิทางด้านสุขภาพ

3.3 เมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย เป็นรายคู่ โดยวิธีของเชฟเฟ่ พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนทั้ง 3 กลุ่ม มีความต้องการการนิเทศทั้งที่แตกต่าง และไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

3.3.1 ผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานบริหารในระยะ เวลา 1 - 5 ปี มีความต้องการการนิเทศ เรื่อง การจัดบริเวณโรงเรียน การปลูกไม้ยืนต้น ไม้ประดับให้สวยงาม เหมาะสมและปลอดภัย การจัดโครงการอาหารกลางวันและอาหารเสริม ในโรงเรียน การจัดบริการส่งเสริมสุขภาพจิตแก่บุคลากรในโรงเรียน และการเลือกและจัดหา หนังสือ เอกสารประกอบการเรียนการสอนประสมการณ์ชีวิต เกี่ยวกับสุขภาพ แตกต่างกันกับ ผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานบริหารในระยะ เวลา 11 ปีขึ้นไป โดยผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มที่ 1 มีความต้องการการนิเทศเรื่องดังกล่าวมากกว่าผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มที่ 3 จากจำนวน 4 ใน 5 ของเรื่องทั้งหมด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า

ผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานบริหารในระยะ
เวลา 1 - 5 ปี กำลังเริ่มเข้าสู่ตำแหน่งบริหารงาน ยังมีประสบการณ์การปฏิบัติงานบริหารน้อย
ซึ่งอาจทำให้มีความ เข้าใจและรู้หลักการในการติดต่อประสานงานกับบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
เพื่อแสวงหาปัจจัยต่าง ๆ มาสนับสนุน โครงการให้งานลุล่วงบรรลุเป้าหมายได้น้อยกว่า ประกอบ
ด้วยอาจยังขาดความชำนาญในการบริหารงานในโครงการต่าง ๆ ของโรงเรียน การจัดสรร
งบประมาณก็ไม่กระจายอย่างทั่วถึงทุกด้าน จากเหตุผลเหล่านี้จึงทำให้มีความต้องการการนิเทศ
มากกว่า ส่วนผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานบริหารในระยะเวลา 11 ปีขึ้นไป
มีประสบการณ์การปฏิบัติงานบริหารนานกว่า จึงทราบเทคนิค กลไก ระบบการปฏิบัติงานที่ดีกว่า
สามารถจัดสรรทรัพยากรบุคคลและงบประมาณได้ดีกว่า มีความ เข้าใจและรู้หลักการประสานงาน
วิธีสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่นที่จะมีส่วนให้ความช่วยเหลือแก่โรงเรียนในการ
ปรับปรุง พัฒนางานต่าง ๆ ได้ดีกว่า เพราะจากการปฏิบัติงานบริหารมานานย่อม เป็นที่รู้จักของ
ชุมชน จึงสะดวกในการติดต่อประสานงาน ประชาสัมพันธ์เพื่อขอความร่วมมือจากชุมชนได้ง่าย
ดังนั้นจึงทำให้มีความต้องการการนิเทศน้อยกว่า

3.3.2 ผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานบริหารในระยะ
เวลา 1 - 5 ปี กับผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานบริหารในระยะเวลา
6 - 10 ปี มีความต้องการการนิเทศ เรื่อง การจัดบริเวณโรงเรียน การปลูกไม้ยืนต้นไม้ประดับ
ให้สวยงามเหมาะสมและปลอดภัย การจัดโครงการอาหารกลางวันและอาหารเสริมในโรงเรียน
การจัดบริการส่งเสริมสุขภาพจิตแก่นักเรียนในโรงเรียน การจัดบริการส่งเสริมสุขภาพจิตแก่
บุคลากรในโรงเรียนและเรื่องการเลือกและจัดหาหนังสือ เอกสารประกอบการเรียนการสอน
ประสบการณ์ชีวิตเกี่ยวกับสุขภาพไม่แตกต่างกัน จากจำนวน 5 ใน 5 ของเรื่องทั้งหมด ทั้งนี้
อาจเป็นเพราะว่า

ผู้บริหารโรงเรียนทั้ง 2 กลุ่ม ยังนับว่าอยู่ในช่วงระยะแรก ๆ ของ
การปฏิบัติงานบริหารซึ่งมีระยะเวลาที่ใกล้เคียงกันและติดต่อกัน จึงอาจมีความชำนาญในการ
บริหารงาน โครงการต่าง ๆ ของโรงเรียนไม่แตกต่างกันมากนัก ประกอบกับการจัดดำเนินงาน
บางอย่าง อาจมีความยุ่งยาก สลับซับซ้อน ซึ่งต้องศึกษาและทำติดต่อกันอย่างต่อเนื่อง เป็นเวลา
นานพอสมควรในช่วงระยะเวลาหนึ่งจึงจะปรากฏผลเป็นที่พอใจ ดังนั้น จึงทำให้ผู้บริหาร
โรงเรียนทั้ง 2 กลุ่มมีความต้องการการนิเทศเรื่องดังกล่าวไม่แตกต่างกัน

จากผลการวิจัย เป็นที่น่าสังเกตว่า ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานบริหารในระยะเวลาที่ต่างกันของผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับความต้องการการนิเทศโครงการสุขภาพในโรงเรียน ชี้ให้เห็นได้ว่า ผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานบริหารในระยะเวลาที่น้อยกว่าจะมีความต้องการการนิเทศอยู่ในระดับที่มากกว่าลดหลั่น ตามลำดับกับผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานบริหารในระยะเวลาที่ยาวนานกว่า

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับการแก้ไข ปรับปรุง และพัฒนาการนิเทศโครงการสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 11 ดังนี้

1. หน่วยงานนิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ที่รับผิดชอบเขตการศึกษา 11 ควรนำผลการวิจัยครั้งนี้จัดพิมพ์ทศสุดท้าย เผยแพร่แจกจ่ายให้แก่สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด/อำเภอ ในสังกัดได้อ่านโดยทั่วถึง ทั้งนี้เพื่อรับทราบเกี่ยวกับความต้องการการนิเทศโครงการสุขภาพในโรงเรียน รูปแบบการจัดการนิเทศ และคุณสมบัติของศึกษานิเทศก์ที่นิเทศโครงการสุขภาพในโรงเรียนที่ผู้บริหารโรงเรียนต้องการ อันจะนำข้อมูลที่ได้ไปประกอบเป็นแนวทางในการวางแผนปรับปรุงพัฒนาการนิเทศ และกำหนด เป็นนโยบายให้แนชัดมีความต่อเนื่องเกี่ยวกับการนิเทศงานด้านนี้ เพื่อให้สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด/อำเภอ ทราบและถือปฏิบัติต่อไป

2. หน่วยงานนิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด/อำเภอ ควรออกเยี่ยมและติดตามนิเทศการจัดดำเนินงานโครงการสุขภาพในโรงเรียน ให้ครบทุกด้านแก่โรงเรียนในสังกัดเพิ่มขึ้น ซึ่งในการนิเทศกิจกรรมแต่ละด้านควรตระหนักหรือให้ความสำคัญโดย เน้นเป็นพิเศษในเรื่อง การวางแผนการจัดดำเนินงานโครงการสุขภาพ การจัดสนามเด็กเล่นให้ถูกสุขลักษณะและปลอดภัย การจัดบริการตรวจรักษาสุขภาพฟันโดยทันตแพทย์และเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ตลอดจนการปรับปรุงเนื้อหาสาระในหลักสูตรให้สอดคล้องกับปัญหาสุขภาพของนักเรียน และสภาพของท้องถิ่น การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การจัดทำสื่อการเรียน การจัดทำหนังสือ เอกสารประกอบการสอน และการวัดผลประเมินผลตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรประถมศึกษา 2521 ทั้งนี้ให้ครอบคลุมการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางด้าน

สุขภาพตามที่พึงประสงค์ นอกจากนี้การออกนิเทศในโรงเรียนนั้นก็เพื่อรับทราบปัญหา และความต้องการ เป็นเฉพาะโรงเรียนไป และนำข้อมูลที่ได้มาประกอบการวางแผนนิเทศโครงการสุขภาพในโรงเรียน ในระดับกลุ่มโรงเรียน ระดับอำเภอ และระดับจังหวัดตามควรแก่กรณี พร้อมทั้งเสนอปัญหาและความต้องการ เหล่านั้นให้ผู้บริหารการศึกษาระดับจังหวัดได้ทราบ เพื่อจังหวัดจะได้จัดสรรงบประมาณสนับสนุนงานด้านนี้ เพิ่มขึ้น

๓. ศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด/อำเภอ ควรประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกระดับ ตั้งแต่ระดับจังหวัด จนถึงระดับตำบล หมู่บ้าน อย่างมีระบบ และมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เห็นความสำคัญ สนใจ สนับสนุน และร่วมกันช่วยพัฒนางานด้านนี้ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น ตลอดจนยกระดับการจัดดำเนินงานให้เข้าสู่เกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำของคณะกรรมการสุขภาพศึกษาสายการศึกษากำหนดไว้ทั่วถึงทุกโรงเรียน

๔. สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ควรจัดให้มีการอบรมผู้ที่จะได้ดำรงตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียนใหม่ ให้มีความรู้ในเรื่องการบริหารโรงเรียนในด้านต่าง ๆ รวมทั้งการบริหารโครงการสุขภาพในโรงเรียนด้วย นอกจากนี้ศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด/อำเภอ ควรร่วมมือกันจัดอบรมสัมมนาเกี่ยวกับการบริหารและการนิเทศโครงการสุขภาพในโรงเรียน แก่ผู้บริหารโรงเรียนและครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนอย่างเข้มข้น เพื่อจะได้มีความรู้ความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง พร้อมทั้งสามารถบริหารและนิเทศภายในโรงเรียนหรือกลุ่มโรงเรียนของตนเองได้ โดยเน้นการประชุมเชิงปฏิบัติการ การสาธิต ตลอดจนนำไปทัศนศึกษาและดูงานโรงเรียนที่จัดโครงการสุขภาพดีเด่น

๕. ศึกษานิเทศก์ ควรให้ความช่วยเหลือและมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดดำเนินงานโครงการสุขภาพในโรงเรียน ร่วมกับผู้บริหารโรงเรียน ครูในโรงเรียน เจ้าหน้าที่สาธารณสุข และผู้ปกครองนักเรียน ตลอดจนบุคคลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้เพื่อกำหนดเป็นนโยบายการจัดดำเนินงานให้แน่ชัด และต่อเนื่อง รวมทั้งจัดให้มีคณะกรรมการคอยติดตามผลการดำเนินงานและการประเมินผลงาน เพื่อหาข้อบกพร่องและนำข้อบกพร่องเหล่านั้นมาปรับปรุงแก้ไข ร่วมกันวางแผนการจัดดำเนินงานต่อไป

6. สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ควรจัดสรรงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และบุคลากรที่มีความรู้ความชำนาญทางด้านนี้ เพื่อสนับสนุนการจัดดำเนินงาน โครงการสุขภาพในโรงเรียนให้มากขึ้น และทั่วถึงทุกโรงเรียน นอกจากนี้ควรจัดประชุมสัมมนา อบรม เพื่อเพิ่มพูนความรู้ประสบการณ์เกี่ยวกับหลักการจัดดำเนินงาน และเทคนิควิธีใหม่ ๆ ในการนิเทศโครงการสุขภาพในโรงเรียนแก่ศึกษานิเทศก์ที่รับผิดชอบงานด้านนี้ให้ทันสมัย อยู่เสมอ ทั้งนี้ เพื่อให้การนิเทศงานด้านนี้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

7. การจัดการนิเทศโครงการสุขภาพในโรงเรียน ศึกษานิเทศก์ควรจัดให้มีการ นิเทศหลาย ๆ รูปแบบตามความเหมาะสม และความต้องการของผู้บริหารโรงเรียน แต่ละ โรงเรียน โดยเฉพาะการนิเทศแบบการเยี่ยม เยียนโดยผู้นิเทศมาเอง แบบช่วยกันวางแผน และปฏิบัติงานร่วมกับศึกษานิเทศก์ แบบประชุม เชิงปฏิบัติการ แบบการแจกเอกสารคู่มือแนวทางการปฏิบัติในการจัด และดำเนินงานโครงการสุขภาพในโรงเรียน ซึ่งควรปฏิบัติมากกว่ารูปแบบ อื่น ๆ และรูปแบบที่ควรปฏิบัติลดลงได้แก่ การนิเทศโดยวิธีการบรรยาย

8. ศึกษานิเทศก์ที่นิเทศโครงการสุขภาพในโรงเรียน ควรมีคุณสมบัติตามที่ผู้บริหาร โรงเรียนต้องการ กล่าวคือ เป็นผู้ที่มีความรู้ความ เข้าใจมีประสบการณ์ในการจัดดำเนินงาน และนิเทศโครงการสุขภาพในโรงเรียน เป็นอย่างดี มีบุคลิกเหมาะสมกับการนิเทศโครงการ สุขภาพ โดยมี สุขนิสัย สุขปฏิบัติ ที่เหมาะสม มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี นอกจากนี้ ศึกษานิเทศก์ ที่จะไปนิเทศโรงเรียนต่าง ๆ ควรศึกษาสภาพปัญหา อุปสรรคต่าง ๆ ของแต่ละโรงเรียน ก่อนที่จะให้การนิเทศ เนื่องจากผู้บริหารโรงเรียนต้องการคุณสมบัติข้อต่าง ๆ เหล่านี้ ซึ่งจะช่วยให้การนิเทศงานด้านนี้ประสบผลสำเร็จมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังเป็นการสร้างศรัทธา ให้เกิดขึ้นกับผู้บริหารโรงเรียนอีกด้วย ดังนั้นหน่วยศึกษานิเทศก์หรือศึกษานิเทศก์ควรให้ความสำคัญ และตระหนักถึงด้านคุณสมบัติของศึกษานิเทศก์โครงการสุขภาพในโรงเรียน โดยอาจจะจัดให้มี ศึกษานิเทศก์เฉพาะโดยตรง หรือจัดให้ศึกษานิเทศก์ได้รับการอบรม ศึกษาดูงานด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับโครงการสุขภาพในโรงเรียนและให้มีประสบการณ์การนิเทศงานด้านนี้ก่อนที่จะให้ การนิเทศแก่โรงเรียนในสังกัด

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษา ปัญหา อุปสรรค การนิเทศโครงการสุขภาพในโรงเรียน ประถมศึกษา ของศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 11 เพื่อจะได้ทราบถึงปัญหา อุปสรรค ตลอดจนแนวทางแก้ไขปรับปรุง และ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการนิเทศงานด้านนี้ได้อย่างถูกต้อง
2. ควรมีการศึกษา รูปแบบการนิเทศโครงการสุขภาพในโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ หรือสังกัดอื่น ๆ เพื่อการมีรูปแบบ การนิเทศที่เหมาะสมมีประสิทธิภาพ และเป็นแนวทางในการนิเทศงานด้านนี้ ตลอดจนเป็นการ อำนวยความสะดวกแก่ศึกษานิเทศก์ที่รับผิดชอบนิเทศด้านนี้ เนื่องจากมีข้อจำกัดในเรื่องอัตรากำลัง
3. ควรมีการศึกษา ความต้องการการนิเทศโครงการสุขภาพในโรงเรียนของ ผู้บริหารโรงเรียน ในเขตการศึกษาอื่น ๆ เพื่อเป็นการศึกษาให้กว้างขวางขึ้น ทั้งในระดับ ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา ซึ่งจะได้นำผลการวิจัยมาใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนการนิเทศ งานด้านนี้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ต่อไป
4. ควรมีการศึกษา เปรียบ เทียบความต้องการการนิเทศโครงการสุขภาพในโรงเรียน ประถมศึกษาของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ โดย ศึกษาตัวแปรอื่น ๆ เช่น ลักษณะเขตที่ตั้งของโรงเรียน ขนาดของโรงเรียน เป็นต้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย